

Ny lag kan stoppa

Ska minimera riskerna för utsatta grupper att hamna i händerna på oseriösa behandlare

Sofia förlorade 100 000 kronor och 13 år av sitt liv hos terapeuten "Görel". Nu föreslår en utredning ändringar i lagen som reglerar så kallad alternativmedicin.

-Det kommer att bli svårare att "sälja på" folk en massa konstigheter, säger journalisten Anette Nyman, som skrivit kritiska böcker om nyandligt inspirerade terapier.

Görel (som egentligen heter något annat) är en självutnämnd terapeut, fortfarande aktiv. Hennes "behandling" av bland annat anorexi innebar att hennes ofta unga patienter tvingades bada i timmar. Dessutom fick de städa Görels toaletter, och de förbjöds ha kontakt med sina föräldrar.

Görels pedagogik bygger bland annat på sektledaren Oshos tankar. Osho är mer känd under namnet Bhagwan, den guru i vars sekt musikern Ted Gärdestad hamnade.

» Det är bra att alla bestämmelser samlas i en lag, på ett ställe.

ANETTE NYMAN

Sofia hittade Görel via en annons. Efter 13 år var Sofia nedbruten, hon hade förlorat många år av sitt liv och 100 000 kronor. Sofia och 8 andra tjejer hoppade av samtidigt från Görels verksamhet.

Historien berättas i journalisten och författaren Anette Nymans andra bok, "Den dolda psykmarknaden – om längtan, girighet och andliga entreprenörer".

Nyman kritiserar i boken den handfallenhet som hittills funnits från samhällets sida när det gäller så kallad alternativmedicin. Anette Nyman har under årens lopp haft en rad kontakter med människor, som likt Sofia aldrig blir botade. Många förlorar mycket pengar och, vad värre är, självkänsla och välmående.

Det är så som polisanmäler

Få orkar polisanmäla eller klaga, och det har dessutom inte funnits någonstans att vända sig till med klagomål. Människor har blivit hänvisade till Konsumentverket eller Socialstyrelsen, och vissa

har klagat till Allmänna reklamationsnämnden, som har värvat sig och förklarat att man inte har tillsynsansvar för dessa näringsidkare.

Terapiverksamhet och alternativmedicin är samtidigt en expansiv bransch. I dag finns mellan 25 000 och 50 000 utövare i Sverige.

År 2017 tillsatte regeringen en utredning som skulle se över en rad frågor om komplementär och alternativ vård (Kav). I början av juni i år kom utredaren Kjell Asplunds förslag till ny lagstiftning och nya regler på området. Utredningen har varit avgränsad till vård och gäller alltså inte religiös aktivitet. Därmed har healing och helbräddagörelse fallit bort, berättar Kjell Asplund för Dagen.

Viktigast bland utredningens förslag är de lagändringar som minimerar riskerna för utsatta grupper, säger han.

– Att skydda barn och foster, gravida, och människor med allvarliga sjukdomar. Det innebär att det ska vara förbjudet att behandla allvarlig sjukdom.

Tidigare har det varit förbjudet med behandling vid tre sjukdomar: cancer, epi-

» **Akupunktur mot illamående under graviditet ska till exempel kunna erbjudas, eller mot smärta vid cancer. Men inte som behandling mot sjukdom.**

KJELL ASPLUND

lepsi och diabetes. Nu utökas förbudet, vilket välkomnas av Anette Nyman.

– Det framgår att svår depression, svår bipolär sjukdom, svåra tvångssyndrom och svår ätstörning, bland många andra, är att räkna som allvarliga psykiska sjukdomar. Om utredarnas förslag går igenom så innebär detta att några av de jag har intervjuat i min bok skulle haft en skyddande lagstiftning i ryggen och förhoppningsvis ha sluppit kränkande behandling, alternativt kunnat anmäla behandlaren för lagbrott i efter hand, säger Anette Nyman till Dagen.

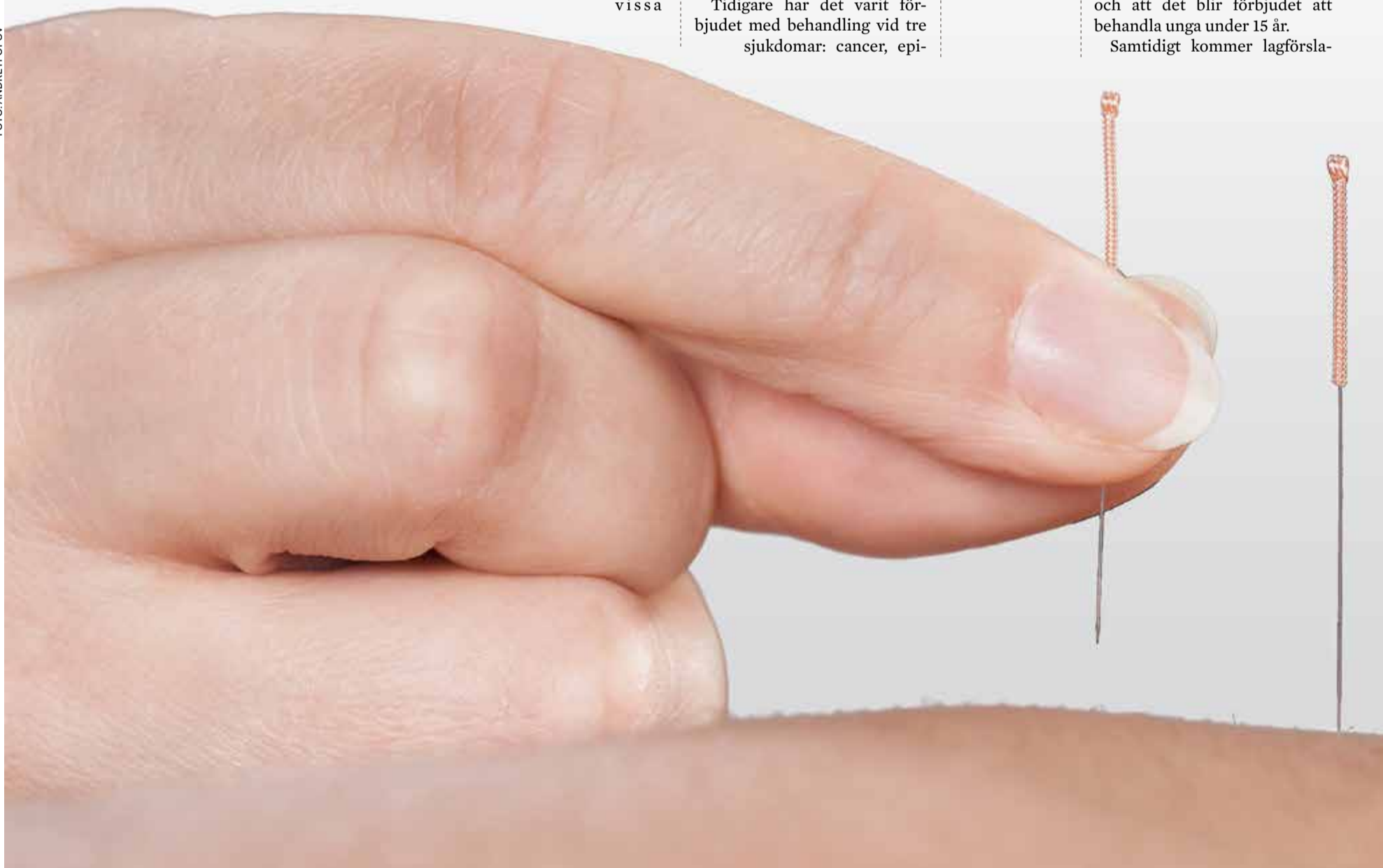
"Bra att bestämmelserna samlas"

Utredningen föreslår också att alla bestämmelser om Kav ska samlas i en separat, moderniserad lag. Dagens lagstiftning är till största delen oförändrad sedan 1960.

– Det är bra att alla bestämmelser samlas i en lag, på ett ställe, kommenterar Anette Nyman.

– Ytterligare en sak som är bra är att man inte får råda någon att avbryta en pågående behandling inom den traditionella vården, och att det blir förbjudet att behandla unga under 15 år.

Samtidigt kommer lagförsla-

nyandliga terapier

inom alternativvården

gen innebära att det blir lättare att använda sig av komplementära och alternativa metoder för att lindra symtom – och det får man göra även vid allvarliga sjukdomar och under graviditet.

– Men då bara symtomlindrande, betonar Kjell Asplund.

– Akupunktur mot illamående under graviditet ska till exempel kunna erbjudas, eller mot smärta vid cancer. Men inte som behandling mot sjukdom.

Anette Nyman är däremot kritisk till att utredningen inte har några förslag på ett samlat register för klagomål, eller en instans dit man kan vända sig när man anser sig lurad.

– Klagomål borde samlas i offentliga register, så att andra intresserade kan gå in och ta del av detta. Utöver det borde personer som missbrukat sin makt kunna ”prickas” precis som i den offentliga vården, säger hon.

”Har varit en stor brist”

Kjell Asplund håller med om att förslag i denna väg saknas i utredningen.

– Anette Nyman har rätt. Vi har skrivit om detta som en stor brist, och att man bör utreda det. Men vi har hållit oss till de uppdrag vi har fått, och detta ingick inte i det uppdraget.

Ett klagomålsregister skulle, säger Kjell Asplund, troligen kosta mycket pengar.

– Det skulle kanske då behövas

» Vi fick inte föreslå något som kostar mycket pengar, och därför har vi hållit oss till förslag som går att genomföra utan stora ekonomiska kostnader.

KJELL ASPLUND

certifiering, och det är en stor apparat. Vi fick inte föreslå något som kostar mycket pengar, och därför har vi hållit oss till förslag som går att genomföra utan stora ekonomiska kostnader.

Det går att i dag att klaga hos Konsumentverket om man har utsatts för falsk marknadsföring, säger Kjell Asplund.

– Men om man är felbehandlad finns det ingenstans att klaga.

Kjell Asplund efterlyser bland annat att IVO (inspektionen för vård och omsorg) ska klargöra sina uppdrag på detta område.

– De är ganska oklara i dag. Men man kan vända sig till IVO och de kan också göra en polisanmälan.

Till sist efterlyser Anette Nyman insatser från samhällets sida för att informera om manipulation och påverkan och hur detta fungerar.

– Här tycker jag att staten skulle agera så som man gjort när det gäller HIV och våld i nära relationer, det vill säga genomföra statligt finansierade kampanjer, samt starta ett specifikt center som enbart jobbar med manipulation, påverkan och sekterism.

INGER ALESTIG
inger.alestig@dagen.se
08-619 24 51

Svenska kyrkan bland kunderna

Gränsen är flytande mellan friskvård, alternativvård, andlighet och coaching. Svenska kyrkan, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har enligt uppgifter köpt tjänster av nyandligt inspirerade coacher/terapeuter.

Det finns en mängd olika utövare av komplementär och alternativvård. Den som i dag går till en naprapat eller en kiropraktor möts av en yrkeskår som med tiden blivit certifierad och ibland även inlemmad i traditionell sjukvård.

Men en lång rad utövare är inte certifierade eller på något sätt kontrollerade. Journalisten Anette Nyman beskriver i flera böcker hur många av dessa utövare är inspirerade av nyandliga rörelser.

Svårt att dra gränsen

Ibland är det också svårt att avgöra var gränsen går mellan vård, andlighet, terapi och ”coaching” – vilket på ett sätt är symptomatiskt, eftersom många i dag talar om ”helhetsvård” och också är lockade av just detta, eftersom man kanske har upplevt den traditionella vården som alltför endimensionell.

Men spretigheten gör det samtidigt svårt att veta vilka/vem som står bakom ett koncept, eller varifrån inspirationen till en viss behandling eller ”coaching” kommer.

Journalisten Anette Nyman citerar i sin bok ”Den dolda psykmarknaden” en annan undersökning, ”Den mediterande dalahästen” från

2013 av Liselotte Frisk. Där framkommer, enligt Nyman, att bland kunderna av tjänster från de då över 300 utövarna av alternativmedicin i Dalarna, fanns bland annat Svenska kyrkan, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Erbjuder olika tekniker

En och samma utövare kan ofta erbjuda en rad olika tekniker. Ett exempel: företaget ”Livscoach Sara” erbjuder på nätet både mindfulness och kurser i ”Access Bars”, som är en del av ett koncept som kallas ”Access Consciousness” – som i sig skapats av en avhoppare från Scientologerna.

Livscoach Sara skriver vad Bars-tekniken – där man genom att beröra ’energipunkter’ på huvudet sägs kunna förbättra både sömn, hälsa, vikt och ångesttillstånd – kan göra för ”barn och ungdomar”:

”När barn och ungdomar tar emot Access Bars förbättras deras kreativitet och inlärningsförmåga.”

Den som vill gå en introduktion i ”Access Bars” får betala mellan 2 500 och 3 000 kronor. En fyra dagars fortsättningskurs i Access Consciousness i Stockholm i juni 2019 kostar cirka 14 000 kronor. Betydligt dyrare var det för den som tidigare gått kurser på kursstället. Här kostade, enligt den ideella organisationen FRI, som stöder offer för och avhoppare från sekter, en ”steg 1-kurs” cirka 27 000 kronor.

INGER ALESTIG

